

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 18/01/2017

ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΔΑΣΩΝ & ΑΓΡΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΑΡ. ΠΡΩΤ.: 151344/165

Δ/ΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΑΣΩΝ & Δ.Π.

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΧΩΝ & ΔΑΣΙΚΗΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ

ΠΡΟΣ: Π.Α.

Ταχ. Δ/ση : Χαλκοκονδύλη 31
 Ταχ. Κωδ. : 104 32 ΑΘΗΝΑ
 Πληροφ. : Ελ. Γιακουμή
 Τηλέφωνο : 210 2124705
 e-mail : e.giakoumi@prv.ypeka.gr

ΚΟΙΝ: Π.Α.

ΘΕΜΑ: «Καθορισμός τεχνικών προδιαγραφών χάραξης, σήμανσης, διάνοιξης και συντήρησης των ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών»

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝ. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 78 παρ. 9 του Ν. 998/79 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 42 παρ. 9 του Ν. 4280/14 «Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση – βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών – ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 159).
2. Το άρθρο 36 του Ν. 4280/2014 «Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση – βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών – ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 159), με το οποίο αντικαταστάθηκαν τα άρθρα 45 έως 61 του Ν. 998/1979 και συγκεκριμένα το άρθρο 56 αυτού περί ορειβατικών καταφυγίων.
3. Τις διατάξεις του αρθρ. 19 του Ν. 998/79 και τις διατάξεις του Π.Δ. 67/81 «περί προστασίας της Ελληνικής Άγριας Πανίδας και Αυτοφυσούς Χλωρίδας» (ΦΕΚ Α 23/30-1-81 και 43/18-2-81).
4. Τις διατάξεις του Ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (ΦΕΚ Α 160), όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν με το Ν. 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Β 60).
5. Το αρθρ. 57 παρ. 13 του Ν. 2218/94 (ΦΕΚ Α 90), όπως διορθώθηκε με την παρ. 14 του άρθρ. 6 του Ν. 2240/94 (ΦΕΚ Α 153) και αντικαταστάθηκε με την παρ. 3 άρθρο 29 Ν. 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 60), καθώς και με την παρ. 3 του άρθρου 53 του Ν. 4042/2012 «Ποινική προστασία του περιβάλλοντος κλπ» (ΦΕΚ Α 24).
6. Την Σύμβαση για την διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος στη Ευρώπη (Σύμβαση Βέρνης), που κυρώθηκε με τον Ν.1335/83 (ΦΕΚ Α 32).
7. Τις διατάξεις του Ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αιφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 207).
8. Το Ν. 3861/2010 «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α 112).
9. Το Ν. 4412/16 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (ΦΕΚ Α 147).
10. Τον Ν. 4413/16 «Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕL 94/1/28.3.2014) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 148).

11. Τα άρθρα 100 και 280 παρ. 2 του Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ Α 87), όπως ισχύουν.
12. Το Ν. 4019/2011 «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α 216).
13. Την Κ.Υ.Α. αριθ. 33318/3028/11-12-1998 «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» (ΦΕΚ Β 1289), όπως τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ αριθ. Η.Π. 14849/853/Ε103/04-04-2008 «Τροποποίηση των υπ, αριθ. 33318/1510/2005 κοινών υπουργικών αποφάσεων (ΦΕΚ Β 1289) και (ΦΕΚ Β 992), σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2006/104 του Συμβουλίου της 20^{ης} Νοεμβρίου 2006 της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (ΦΕΚ Β 645).
14. Την Κ.Υ.Α. αριθ. Η.Π. 37338/1807/Ε/103/01.09.2010 «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για την διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων / ενδιαιτημάτων της» (ΦΕΚ Β 1495), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με την Κ.Υ.Α. υπ' αριθμ. Η.Π. 8353/276/Ε103/17-2-2012, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, «Περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών» (ΦΕΚ Β 1495), του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2^{ης} Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ.
15. Την Υ.Α 1958/2012 «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το Άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21-09-2011» (ΦΕΚ Β 21), Παράρτημα Ι, Ομάδα 1^η, όπως τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε με την 37674/27-7-2016 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΦΕΚ Β 2471).
16. Τις διατάξεις της με αριθ. 66102/970/23-2-1995 απόφασης του Υφυπουργού Γεωργίας (ΦΕΚ Β 170) περί «Ρυθμίσεως θεμάτων που αφορούν τη δημιουργία χώρων διημέρευσης και υπαίθριας αναψυχής στα δάση και στις δασικές εκτάσεις της Χώρας».
17. Τις διατάξεις της αριθ. 115973/6088/27-10-2014 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής «Καθορισμός δικαιολογητικών για την έκδοση: (Α) απόφασης έγκρισης επέμβασης και (Β) πράξεως πληροφοριακού χαρακτήρα» (ΦΕΚ Β 2961).
18. Τις διατάξεις της με αριθ. 132576/6266/19-11-2015 απόφασης του Αν. Υπουργού Περιβάλλοντος με θέμα «Υποδείγματα για την έκδοση: (Α) Απόφασης έγκρισης επέμβασης & (Β) Πράξεως πληροφοριακού χαρακτήρα».
19. Της απόφασης του Πρωθυπουργού 2876/7-10-2009 «Αλλαγή τίτλου Υπουργείων» (ΦΕΚ Β 2234).
20. Το Π.Δ 100/2014 «Οργανισμός Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» (ΦΕΚ Α 167).
21. Το Π.Δ. 25/2015 «Διορισμός Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (ΦΕΚ Α 21).
22. Τα άρθρα 2, 3 και 4 του Π.Δ. 70/2015 «Ανασύσταση και μετονομασία Υπουργείων με τα οποία το Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού μετονομάζεται σε Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και το Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας μετονομάζεται σε Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας» (ΦΕΚ Α 114).
23. Το Π.Δ. 73/2015 «Διορισμός Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (ΦΕΚ Α 116).
24. Το άρθρο 90 του «Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά Όργανα», που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Π.δ. 63/2005 (ΦΕΚ Α 98).
25. Την αριθ. Υ198/16-11-2016 απόφαση του Πρωθυπουργού «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στον Αναπληρωτή Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Σωκράτη Φάμελλο» (ΦΕΚ Β 3722).
26. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της απόφασης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη στον κρατικό προϋπολογισμό, αποφασίζουμε

Άρθρο 1 Ορισμός

Ως μονοπάτι χαρακτηρίζεται ο στενός μη αμαξιτός δρόμος ο οποίος προορίζεται για τη διέλευση κυρίως πεζών και ζώων. Η βασική διαφορά του από τον αμαξιτό δρόμο είναι ότι έχει μικρότερο και κυμαινόμενο πλάτος, μπορεί να έχει σημαντικές αυξομειώσεις στην κλίση του καθώς και σκαλοπάτια.

Ειδικότερα, τα ορειβατικά – πεζοπορικά μονοπάτια είναι διαδρομές που προορίζονται για:
α) δραστηριότητες όπως η πεζοπορία, η ορειβασία, η πρόσβαση περιπατητών σε φυσικά περιβάλλοντα, αξιοθέατα (φυσικά ή πολιτιστικά) και γενικότερα για τη γνωριμία και επαφή του ανθρώπου με τη φύση, την ιστορία και τον πολιτισμό του κάθε τόπου,
β) την εξυπηρέτηση της επικοινωνίας και τη διευκόλυνση της πρόσβασης ορεινών δασικών περιοχών ή σημείων, παραδοσιακών οικισμών καθώς και δύσβατων, δυσπρόσιτων περιοχών χαμηλού υψομέτρου.

Σε αυτά απαγορεύονται τα μηχανοκίνητα μέσα πορείας.

Άρθρο 2 Σκοπός ορειβατικών πεζοπορικών μονοπατιών

Τα ορειβατικά – πεζοπορικά μονοπάτια εξυπηρετούν τη δασική αναψυχή, τον ορεινό τουρισμό και οικοτουρισμό καθώς και την προσέγγιση δύσβατων περιοχών ή σημείων στην ύπαιθρο, παραδοσιακών οικισμών και ταυτόχρονα συμβάλουν στην προβολή της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και στην ευαισθητοποίηση των πολιτών για την καλύτερη προστασία τους. Εκτός από ορεινές, ημιορεινές και πεδινές περιοχές μπορούν να διασχίζουν, παραλίμνια, παραθαλάσσια και παραποτάμια φυσικά τοπία καθώς και να διασχίζουν προστατευόμενες περιοχές ή και κάθε τύπου οικοτόπου πλην όσων είναι ευαίσθητοι και πιθανώς επικίνδυνοι για τους περιπατητές (π.χ. ενεργοί τυρφώνες) ή φιλοξενούν ευαίσθητα είδη χλωρίδας και πανίδας (π.χ. σπήλαια με χειρόπτερα/νυχτερίδες σε φάση διαχείμασης, ξεκούρασης ή θηλασμού).

Άρθρο 3 Κατηγορίες ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών

A. Ανάλογα με τη χρήση των ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών, τις περιοχές προσέγγισης, το μήκος, το βαθμό δυσκολίας και το είδος τους, αυτά διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

1) **Μονοπάτια μεγάλων διαδρομών:** Είναι διαδρομές μεγάλου μήκους που διασχίζουν ορεινές και όχι μόνο περιοχές. Εν μέρει δύναται να συμπίπτουν με επαρχιακούς, αγροτικούς και δασικούς δρόμους ή με παλιά μονοπάτια. Περνούν από βουνά, δάση, ποτάμια, φαράγγια, πηγές, λίμνες, σπήλαια, παραδοσιακούς οικισμούς, γεωλογικούς σχηματισμούς, αρχαιολογικούς και ιστορικούς τόπους, αλλά και από καταλύματα και συγκοινωνιακούς κόμβους και έχουν κατά τμήματα διαφορετικό βαθμό δυσκολίας. Αποτελούν άξονες επικοινωνίας και χρησιμοποιούνται για πολυήμερες εκδρομές. Σε αυτά περιλαμβάνονται τα ευρωπαϊκά και τα εθνικά μονοπάτια.

α) Από τα υφιστάμενα **ευρωπαϊκά μονοπάτια** στην Ελλάδα φτάνουν:

- **Το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4**, το οποίο αρχίζει από τα Πυρηναία Όρη, διασχίζει την Ευρώπη, τις Βαλκανικές Χώρες, μπαίνει στην Ελλάδα από το βορά κατευθύνεται νότια και αφού περάσει από τα σπουδαιότερα ορεινά συγκροτήματα, όπως της Κεντρικής Ελλάδας και της Πελοποννήσου, καταλήγει στο Γύθειο. Το ίδιο μονοπάτι συνεχίζει και στην Κρήτη και τη διασχίζει με την ίδια λογική από τα δυτικά προς τα ανατολικά.
- **Το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E6**, το οποίο διασχίζει τη βόρεια Ελλάδα από τα δυτικά προς τα ανατολικά της χώρας ακολουθώντας περίπου την Εγνατία Οδό.

β) **Τα εθνικά μονοπάτια** διαγράφουν διαδρομές αποκλειστικά εντός της χώρας οι οποίες συνδέονται τις περισσότερες φορές με τα ευρωπαϊκά μονοπάτια E4 και E6.

- 2) **Μονοπάτια μικρών διαδρομών:** Καλύπτουν διάφορες ανάγκες των ορεινών πληθυσμών αλλά και επισκεπτών της φύσης. Περνούν από διακεκριμένες περιοχές ορεινών όγκων ακολουθώντας συνήθως την πορεία «πρόποδες προς κορυφή», περνούν από ορεινά χωριά, ορειβατικά καταφύγια, αναρριχητικά πεδία, φαράγγια και άλλες απομονωμένες διαδρομές. Επίσης προσεγγίζουν φυσικά ή πολιτιστικά αξιοθέατα.

B. Ανάλογα με τη σημαντικότητά τους, τα ορειβατικά – πεζοπορικά μονοπάτια διακρίνονται σε:

- 1) **Πρωτεύοντα ορειβατικά – πεζοπορικά μονοπάτια,** που είναι τα μεγάλης σπουδαιότητας που συνδυάζουν όλους τους σκοπούς των ορειβατικών μονοπατιών. Απαντούν τόσο στις ανάγκες της δασικής αναψυχής όσο και στις ανάγκες πρόσβασης δυσπρόσιτων περιοχών. Επίσης χαρακτηρίζονται από το μεγάλο μήκος τους, το βαθμό δυσκολίας και τη συχνότητα χρήσης τους και εξυπηρετούν περισσότερες κοινωνικές ομάδες. Η μορφή των μονοπατιών αυτών είναι **γραμμική**, δηλαδή αρχίζουν από κάποια περιοχή (επαρχιακό ή δασικό δρόμο) και καταλήγουν σε άλλη περιοχή, σε συγκεκριμένο σημείο του οδικού δικτύου.
- 2) **Δευτερεύοντα ορειβατικά – πεζοπορικά μονοπάτια** που είναι κατά κύριο λόγο παρακλάδια των πρωτευόντων ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών και έχουν μικρότερο μήκος από τα πρωτεύοντα. Η ύπαρξη τους οφείλεται στην ανάγκη πρόσβασης συγκεκριμένων απομονωμένων σημείων, ή έχουν πεζοπορικό, περιπατητικό ή εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Μπορεί να έχουν μορφή:
- α) αδιέξοδου (τυφλά),** οπότε ο πεζοπόρος πρέπει να επιστρέψει από το ίδιο μονοπάτι στο σημείο που ξεκίνησε,
 - β) κυκλικό σχήμα,** δηλαδή η κίνηση σε αυτά γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε η αφετηρία συμπίπτει με το τέρμα, χωρίς όμως να απαιτείται η χρήση του ίδιου μονοπατιού για την επιστροφή στο αρχικό σημείο ή
 - γ) να είναι γραμμικά και να ενώνουν δυο πρωτεύοντα μονοπάτια.**

Άρθρο 4

Είδη ορειβατικών μονοπατιών

Τα ορειβατικά – πεζοπορικά μονοπάτια ανάλογα με το σκοπό που εξυπηρετούν και το χώρο που αναπτύσσονται, διακρίνονται σε διάφορα είδη:

- 1) **Μονοπάτια αναψυχής (E):** Αυτά απευθύνονται σε πεζοπόρους και φυσιολάτρες που επιθυμούν κυρίως να εξερευνήσουν μία περιοχή και να απολαύσουν τη φύση.
- 2) **Εκπαιδευτικά – θεματικά μονοπάτια (L):** Απευθύνονται σε επισκέπτες που επιθυμούν να γνωρίσουν και να ενημερωθούν για το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον μιας περιοχής. Μπορεί να ενσωματώνουν στη διαδρομή τους ιδιαίτερα φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία όπως τοπία, ρέματα, αρχαιολογικούς χώρους, παλιά πέτρινα γεφύρια, μοναστήρια, εκκλησίες κ.λπ. Μπορεί επίσης να είναι μονοπάτια που συνδέονται με ιδιαίτερες παραδοσιακές παραγωγικές διαδικασίες (π.χ. μονοπάτια κρασιού, μονοπάτια καπνού, τα μονοπάτια της ελιάς κλπ). Σε κάποιες περιπτώσεις ο προορισμός είναι ένα πολιτιστικό δρώμενο (π.χ. πανηγύρι, φεστιβάλ κλπ) και σε κάποιες άλλες πολιτιστικό χαρακτηριστικό αποτελεί το ίδιο το μονοπάτι (ιστορικό μονοπάτι, καλντερίμι κλπ). Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν και τα εκπαιδευτικά μονοπάτια που προορίζονται για τη μελέτη της φύσης (φυτά, δέντρα, κύκλος νερού, ερπετά, έντομα, πουλιά, αλληλεξάρτηση ειδών, διατροφική αλυσίδα, γεωλογικοί σχηματισμοί, γεωμορφολογία, κλπ).
- 3) **Ποδηλατικά μονοπάτια (B):** Είναι μονοπάτια που έχουν τα χαρακτηριστικά των μονοπατιών αναψυχής με τη διαφορά ότι έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τα κάνουν κατάλληλα και ελκυστικά για ποδηλασία. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να μην διασχίζουν προστατευόμενες περιοχές στις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στα Σχέδια Διαχείρισης (Σ.Δ.) και να μην υπάρχουν στη διαδρομή αυτών των μονοπατιών

σκαλοπάτια ή βαθμίδες. Απευθύνονται ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας σε ποδηλάτες ή επισκέπτες που επιθυμούν να εξερευνήσουν μια περιοχή με το ποδήλατο.

4) **Μονοπάτια προσβάσιμα σε ΑμεΑ (Α):** Τα μονοπάτια που είναι προσβάσιμα σε ΑμεΑ μπορεί να ανήκουν σε μια από τις παραπάνω κατηγορίες, μπορεί όμως να είναι και ειδικά μονοπάτια κατασκευασμένα για την εξυπηρέτηση αυτής της ιδιαίτερης κατηγορίας χρηστών ή/και για θεραπευτικούς σκοπούς. Στα μονοπάτια ή τμήματα μονοπατιών που χρησιμοποιούνται είτε αποκλειστικά ή/και από εμποδιζόμενα άτομα, πρέπει να ισχύουν ειδικές προδιαγραφές κατασκευής όπως περιγράφονται στην παρ.13 του Παραρτήματος ΙΙΙ, καθώς και να σημαίνονται στις πινακίδες πληροφόρησης στην αρχή του μονοπατιού ως προς την προσβασιμότητά τους.

5) **Μονοπάτια διαβίωσης:** Αφορούν σε μονοπάτια που έχουν δημιουργηθεί για τις καθημερινές ασχολίες των κατοίκων της υπαίθρου. Ο προορισμός τους είναι καλλιεργούμενα κτήματα, νερόμυλοι, βοσκότοποι, στάνες, δάση για υλοτομία, κλπ. και δεν απαιτείται να φέρουν σήμανση.

Επισημαίνεται ότι, μια επιπλέον κατηγορία αποτελούν τα ειδικά “Τεχνικά μονοπάτια” γνωστά και με την ονομασία “via ferrata” τα οποία διασχίζουν απόκρημνες πλαγιές ή ορθοπλαγιές βράχου, στα οποία η κίνηση και η ασφάλεια του χρήστη επιτυγχάνεται με την χρήση και τεχνητών μέσων (μεταλλικά πατήματα και πιασίματα και συρματόσχοινα ασφάλισης) και η ασφάλεια απαιτεί χρήση εξοπλισμού ασφάλισης από τον κάθε χρήστη. Τα μονοπάτια αυτά χρησιμοποιούνται μόνο από εκπαιδευμένους ορειβάτες, ή με συνοδεία Οδηγού Βουνού και για την χάραξη και συντήρησή τους απαιτούνται ιδιαίτερες κατασκευαστικές προδιαγραφές και δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας ΥΑ.

Άρθρο 5

Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών

Τα ορειβατικά – πεζοπορικά μονοπάτια γενικά έχουν διαφορετικό βαθμό δυσκολίας, ο οποίος προσδιορίζεται με τους παρακάτω όρους: **εύκολη, μέτρια, δύσκολη και πολύ δύσκολη πορεία**, η οποία στη σήμανση αναγράφεται με τους όρους **easy – medium – hard – very hard** και υπογραμμίζεται η εκάστοτε περίπτωση. Η υψομετρική διαφορά τους υπολογίζεται από το χαμηλότερο έως το υψηλότερο σημείο και το μήκος τους υπολογίζεται οριζοντιογραφικά επί χαρτών ή μετρώντας την κεκλιμένη απόσταση από την αρχή (σημείο Α) μέχρι το τέλος (σημείο Τ). Το πλάτος τους κυμαίνεται ανάλογα με την αναμενόμενη ένταση χρήσης και το υψόμετρο στο οποίο βρίσκονται καθώς και την κλίση τους.

Κατηγορίες πορείας με αντίστοιχο βαθμό δυσκολίας:

1. ΕΥΚΟΛΗ - EASY: Αφορά σε μονοπάτια εύκολης διέλευσης, με επαρκές πλάτος και ομαλή κλίση. Κατάλληλα για όλες τις ηλικίες και φυσικές καταστάσεις.
2. ΜΕΤΡΙΑ - MEDIUM: Αφορά σε μονοπάτια μετρίου βαθμού δυσκολίας διέλευσης, κατάλληλα για ενήλικους, με μέτρια έως καλή φυσική κατάσταση. Οι απότομες αλλαγές στην κλίση είναι λίγες (ανηφόρα / κατηφόρα), και μικρό μήκος της πορείας γίνεται σε στενό ή τραχύ έδαφος.
3. ΔΥΣΚΟΛΗ - HARD: Αφορά σε μονοπάτια με υψηλό βαθμό δυσκολίας διέλευσης. Η διαδρομή γίνεται σε δύσκολο έδαφος (τραχύ ή / και ολισθηρό ή / και στενό ή / και απόκρημνο έδαφος) και με απότομες αλλαγές στην κλίση (ανηφόρα / κατηφόρα). Κατάλληλο για ενήλικες με καλή έως πολύ καλή φυσική κατάσταση.
4. ΠΟΛΥ ΔΥΣΚΟΛΗ – VERY HARD: Αφορά σε μονοπάτια που φέρουν όλα τα χαρακτηριστικά της προηγούμενης κατηγορίας, στα οποία όμως, ο πεζοπόρος πρέπει να χρησιμοποιήσει και τα χέρια του για να συνεχίσει την πορεία του. Κατάλληλα για ενήλικες με πολύ καλή έως άριστη φυσική κατάσταση.

Άρθρο 6

Χώροι ανάπαυσης

Η διαμόρφωση χώρων ανάπαυσης μπορεί να γίνεται σε φυσικά διάκενα ή τεχνητές διαπλατύνσεις που μπορούν να βρίσκονται στην αρχή ή/και στο τέλος της διαδρομής, ή κοντά στα πρωτεύοντα μονοπάτια ή να προσεγγίζονται με δευτερεύοντα μονοπάτια και την κατάλληλη σήμανση. Εφόσον τα μονοπάτια που οδηγούν στους χώρους αυτούς είναι προσβάσιμα στα άτομα με αναπηρία, τότε και οι χώροι ανάπαυσης θα διαμορφώνονται βάσει του Παραρτήματος II ώστε να ικανοποιούν τις ανάγκες των ατόμων αυτών. Εκεί επιτρέπεται να γίνονται μικροίσοπεδώσεις, να καθαρίζεται η βλάστηση, να τοποθετούνται προκατασκευασμένοι ξύλινοι τραπεζόπαγκοι ή παγκάκια, ή να κατασκευάζονται τέτοια από φυσικά υλικά (κείμενοι κορμοί δένδρων, πέτρες κ.λπ.) Οι επεμβάσεις αυτές δικαιολογούνται στα πλαίσια της διαμόρφωσης και λειτουργίας του μονοπατιού και θεωρούνται στοιχείο του, δυνάμενες να αποτελέσουν και μέρος δραστηριότητας δασικής αναψυχής στο δασικό χώρο. Η επιλογή των χώρων ανάπαυσης μπορεί να συνδυάζεται με την παρουσία νερού (φυσικές πηγές), ή να κατασκευάζεται υδρομάστευση, μεταφορά νερού από κοντινές αποστάσεις και βρύση. Παρόμοιος συνδυασμός μπορεί να γίνεται με θέσεις θέας ή άλλα σημεία ειδικού ενδιαφέροντος (Εικόνες 2 και 22, Παράρτημα II). Ο σχεδιασμός του κάθε είδους εξοπλισμού θα πρέπει να είναι τέτοιος ώστε οι διαστάσεις και η λειτουργία του να μπορούν να προσαρμόζονται στις κατά τόπους και κατά θέση χαρακτηριστικά και απαιτήσεις. Τα υλικά κατασκευής πρέπει να είναι φυσικά και να προσαρμόζονται στο τοπίο και στις τοπικές παραδοσιακές τεχνικές. Τα κριτήρια επιλογής τους είναι: η ποιοτική και αισθητική τους αξία, η ασφάλεια που παρέχουν, η αντοχή τους στις καιρικές συνθήκες και στο χρόνο, η δυνατότητα εύκολης μεταφοράς, τοποθέτησης και συντήρησης, και γενικότερα η οικονομική και κατασκευαστική καταλληλότητά τους. Όσον αφορά τα απορρίμματα για τους χώρους ανάπαυσης, ισχύουν όσα περιγράφονται στην παρ.12 του Παραρτήματος III της παρούσας.

Άρθρο 7 **Σήμανση μονοπατιών**

Η σήμανση των ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κατασκευής και λειτουργίας τους. Πρέπει να είναι επαρκής, κατατοπιστική, αμφίδρομη με την αναγκαία πυκνότητα. Επίσης πρέπει να παρέχει όλες τις απαραίτητες για το ορειβατικό μονοπάτι πληροφορίες στον επισκέπτη τόσο στην ελληνική όσο και στην αγγλική γλώσσα (δύναται η χρήση και τρίτης γλώσσας εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο). Στα μονοπάτια στα οποία προβλέπεται πεζοπορία από άτομα με προβλήματα όρασης, η σήμανση θα πρέπει να έχει μορφή κατάλληλη γι' αυτά. Η σήμανση των μονοπατιών πρέπει να εξυπηρετεί τους πιο κάτω σκοπούς:

- Τον προσανατολισμό του περιπατητή (πινακίδες κατεύθυνσης και θέσης) δημιουργώντας έτσι το απαραίτητο αίσθημα ασφάλειας στον επισκέπτη, επιτρέποντάς του να προγραμματίζει την πορεία του.
- Πληροφόρηση και εκπαίδευση για την παροχή ενημέρωσης του περιπατητή.
- Πληροφορίες για βασικούς κανόνες συμπεριφοράς.
- Προειδοποίηση για πιθανούς κινδύνους (γκρεμοί, διασταυρώσεις ποταμών κτλ).
- Μορφή κατάλληλη για άτομα με προβλήματα όρασης, εφόσον προβλέπεται πεζοπορία από άτομα με τέτοια προβλήματα.

Κατά τη σήμανση των μονοπατιών πρέπει να χρησιμοποιούνται τα γεωμετρικά σχήματα και χρώματα των Άρθρων 9 και 10 της παρούσης. Η κωδικοποίηση με βάση του νομού της χώρας παρουσιάζεται στο Παράρτημα IV της παρούσης. Όπου είναι εφικτό, συνίσταται η χρήση πινακίδων με εικόνες και σήματα, προκειμένου να αποφεύγεται η κατασκευή μεγάλων πινακίδων που θα αναγράφουν την πληροφορία με πολλούς χαρακτήρες (βλ. Εικόνα 25, 26, Παράρτημα II). Οι πινακίδες τοποθετούνται σε χώρο του μονοπατιού ή όπου απαιτείται και εκτός αυτού, σημειακά, για την εξυπηρέτηση της λειτουργίας του. Τοποθετούνται σε εμφανή σημεία και σε τέτοιο ύψος ώστε να διακρίνονται από απόσταση. Η απόσταση που πρέπει να τοποθετούνται οι πινακίδες εξαρτάται από το ανάγλυφο και τη βλάστηση.

Άρθρο 8 Τρόποι σήμανσης

Οι πινακίδες οφείλουν να έχουν απλό σχήμα, να είναι ευδιάκριτες, να έχουν τη μέγιστη δυνατή διάρκεια ζωής ώστε να εμφανίζουν την ελάχιστη δυνατή φθορά από τις καιρικές συνθήκες, να είναι όσο μικρότερες γίνεται με τη μέγιστη δυνατότητα εντοπισμού, να εντοπίζονται σε περίπτωση αναγκαίας νυχτερινής πορείας ή και έντονων καιρικών συνθηκών όπως ομίχλη, πολύ δυνατή βροχή κλπ (ανακλαστικά χρώματα), να έχουν μικρό κόστος κατασκευής, να είναι ελαφριές ώστε να μεταφέρονται εύκολα για τη σήμανση και να είναι φτιαγμένες από τοπικά υλικά, φιλικά προς το περιβάλλον και τις ιδιαίτερες παραδοσιακές τεχνικές. Πρέπει να τοποθετούνται κάθετα ως προς τον άξονα πορείας του μονοπατιού και να εξυπηρετούν και τις δύο κατευθύνσεις. Μία ενδεικτική απόσταση των πινακίδων μεταξύ τους είναι τα 70m, αλλά βεβαίως η μεγαλύτερη ή μικρότερη απόσταση κρίνεται στο πεδίο ανάλογα με την πορεία της διαδρομής, την πυκνότητα της βλάστησης, τη διασταύρωση περισσότερων μονοπατιών κ.α.

Τρόποι σήμανσης των ορειβατικών μονοπατιών:

- α) χρήση χρωμάτων
- β) τοποθέτηση πινακίδων με στερέωση σε μεταλλικές σωλήνες, σε καρφωτούς μεταλλικούς σωλήνες περίφραξης (διατομής Γ), σε πέτρινες κατασκευές ή σε κατασκευές από κορμούς δέντρων.

Άρθρο 9 Είδη πινακίδων σήμανσης

Διακρίνονται τα παρακάτω είδη πινακίδων σήμανσης ορειβατικών μονοπατιών:

- α) πινακίδες υποδοχής,
- β) πινακίδες κατεύθυνσης
- γ) πινακίδες θέσης και
- δ) πινακίδες επισήμανσης
- ε) πινακίδες ενημέρωσης
- στ) πινακίδες με ετικέτα πιστοποίησης

Συγκεκριμένα, για τις παραπάνω πινακίδες πρέπει να ισχύουν τα κάτωθι:

α) Οι **πινακίδες υποδοχής** πρέπει να έχουν διαστάσεις έως 1x 2m ή 2m², ανάλογα με τις πληροφορίες που παρέχουν (π.χ. αποτύπωμα μονοπατιού σε χάρτη) και δύναται να είναι έως 2 (δύο) σε αριθμό σε ειδικές περιπτώσεις εφόσον απαιτείται. Σε αυτές συγκαταλέγονται συντεταγμένες, υψομετρική μεταφορά (τομή με κλίσεις), υψόμετρα, επισημάνσεις για το χρόνο της πορείας, τον βαθμό δυσκολίας, τα σημεία στάσης, τα σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, τους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς, την ίδια ευθύνη του επισκέπτη. Στις πινακίδες αυτές επισημαίνονται επίσης: αυξημένος κίνδυνος/απαγόρευση κυκλοφορίας λόγω π.χ. υψηλής πιθανότητας πυρκαγιάς, παρουσία άγριων ζώων και ποιμενικών σκύλων. Τοποθετούνται στην αφετηρία και στο τέλος κάθε διαδρομής (μονοπατιού) προκειμένου να παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες για το μήκος ή τη διάρκεια πορείας, το υψόμετρο, το βαθμό δυσκολίας, τα σημεία αφετηρίας (Α) και τέλους (Τ) του μονοπατιού (τοποθεσίες), τις θέσεις στάθμευσης (αριθμός και αποστάσεις). (Εικόνα 1 Παραρτήματος II).

β) Οι **πινακίδες κατεύθυνσης** ορειβατικών - πεζοπορικών μονοπατιών πρέπει να είναι επαρκείς και αμφίδρομες και τοποθετούνται σε εμφανή σημεία, κάθετα ως προς τον άξονα πορείας του μονοπατιού ανεξάρτητα από την κατεύθυνση που έχει ο περιπατητής, σε τέτοιο ύψος, ώστε να διακρίνονται από απόσταση. Συνήθως επιλέγεται το ύψος των 1,30 – 1,50m από το έδαφος χωρίς αυτό να είναι απόλυτα δεσμευτικό, δεδομένου ότι σε μεγάλες κλίσεις θα πρέπει η σήμανση να βρίσκεται στην ευθεία των ματιών, για να γίνεται εύκολα αντιληπτή. Επίσης, τοποθετούνται ανάλογα με το ανάγλυφο και τη βλάστηση και σε κάθε σημείο αλλαγής πορείας (στροφές, διακλαδώσεις και διασταυρώσεις). Όταν το μονοπάτι διασχίζει πυκνό δάσος, οι πινακίδες πρέπει να τοποθετούνται σε κοντινές αποστάσεις, ακόμη και ανά 20 - 50m, ώστε να προσφέρεται η

βεβαιότητα στον περιπατητή ότι δεν θα χαθεί, ενώ σε ανοιχτά πεδία οι αποστάσεις μπορούν να φτάνουν τα 200 - 300m. Στο άρθρο 11 της παρούσης περιγράφονται οι διαστάσεις και τα χρώματα των πινακίδων κατεύθυνσης. Όταν το ορειβατικό – πεζοπορικό μονοπάτι αλλάζει κατεύθυνση, αυτό σημαίνεται με βέλος στην ίδια απόχρωση του μονοπατιού.

- γ) Οι **πινακίδες θέσης** κατατοπίζουν τον επισκέπτη για το πού βρίσκεται. Τοποθετούνται σε χώρους στάθμευσης ή σε σημεία από όπου αλλάζουν σημαντικά τα χαρακτηριστικά της διαδρομής που ακολουθεί, προειδοποιώντας τον επισκέπτη (αλλαγή βαθμού δυσκολίας, υψομέτρου, βλάστησης κ.α). Οι διαστάσεις τους να μην ξεπερνούν τις διαστάσεις των 0,50 x 0,70m ή 0,40m².
- δ) Οι **πινακίδες επισήμανσης** ακολουθούν τους κανόνες της προηγούμενης παραγράφου. Επιπλέον πρέπει να φέρουν έντονο χρώμα (μαύρα γράμματα σε λευκό φόντο με έντονο κόκκινο ή πορτοκαλί πλαίσιο πάχους περίπου 3cm ή σε πορτοκαλί φόντο), προκειμένου να γίνονται άμεσα αντιληπτές. Ενημερώνουν εγκαίρως για πιθανούς κινδύνους στα σημεία προσπέλασης όπως επικίνδυνη διαδρομή λόγω πιθανής κατολίσθησης ή απότομες κλίσεις, κίνδυνος πτώσης βράχων, κ.α. Τοποθετούνται ακόμη και σε έκτακτα περιστατικά στην αρχή και τέλος κάθε διαδρομής (π.χ. μια καταστροφή του καταστρώματος από έντονες καιρικές συνθήκες κ.λπ.). Επίσης υπενθυμίζουν όπου χρειάζεται τους κανόνες καλής συμπεριφοράς του επισκέπτη κ.α. Τέλος, επισημαίνουν τα μονοπάτια Ιδίας Ευθύνης (επιπλέον από την πινακίδα υποδοχής). Οι διαστάσεις τους να μην ξεπερνούν τις διαστάσεις των 0,50 x 0,70m ή 0,40m² ή να είναι τριγωνικές (ισόπλευρο όρθιο τρίγωνο, με διάσταση πλευράς 30cm)
- ε) Οι **πινακίδες ενημέρωσης** δίνουν στον επισκέπτη πληροφορίες για επιλεγμένα στοιχεία του οικοσυστήματος/περιβάλλοντος όπως π.χ. φυτά (όνομα ή και φωτογραφία), πετρώματα, οικολογία, ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία. Τοποθετούνται κατά μήκος της διαδρομής και σε συσχετισμό με τα σημεία ή αντικείμενα ενδιαφέροντος. Οι διαστάσεις τους να μην ξεπερνούν τις διαστάσεις των 0,50 x 0,70m ή 0,40m².
- στ) Η **ετικέτα πιστοποίησης** θα τοποθετείται σε πινακίδα 0,15 x 0,30m. Η πινακίδα θα χωρίζεται σε δύο τμήματα. Το αριστερό τμήμα θα φέρει το λογότυπο του ΥΠΕΝ σε χρώμα πράσινο – καφέ. Το δεξί τμήμα, το οποίο θα είναι αφαιρετό, θα αναγράφει την ημερομηνία παραλαβής του μονοπατιού, την ημερομηνία τελευταίας συντήρησής του, την ημερομηνία επόμενης προγραμματισμένης συντήρησής του, καθώς και τον υπεύθυνο συντήρησης κατά περίπτωση. Κάθε φορά που πραγματοποιούνται εργασίες συντήρησης, ο υπεύθυνος αναλαμβάνει την υποχρέωση επικαιροποίησης των παραπάνω στοιχείων, στην πινακίδα της ετικέτας πιστοποίησης, αλλάζοντας το αφαιρετό τμήμα της.

Άρθρο 10

Σύμβολα και χρώματα σήμανσης μονοπατιών

Για τον καθορισμό του είδους του μονοπατιού χρησιμοποιείται το σχήμα και το χρώμα. Οι πινακίδες σήμανσης συνήθως είναι μεταλλικές (κατά προτίμηση από αλουμίνιο) και τοποθετούνται σε σωλήνες, σε καρφωτούς μεταλλικούς σωλήνες περίφραξης (διατομής Γ) ή πέτρινες βάσεις ή τα σήματα χρωματίζονται σε πέτρες, βράχους ή κορμούς δέντρων. Η γραφή τους πρέπει να είναι καλαίσθητη και η κατασκευή τους στέρεα και σε αρμονία με το γύρω φυσικό περιβάλλον, για να μην προξενείται οπτική ρύπανση και περιβαλλοντική προσβολή του φυσικού χώρου. Οι διαστάσεις και τα χρώματα που χρησιμοποιούνται για αυτές χαρακτηρίζουν το είδος του μονοπατιού.

A. Σήμανση μονοπατιών μεγάλων διαδρομών:

1. Το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4 που φτάνει στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται με κίτρινο ρόμβο και μαύρο πλαίσιο με διαστάσεις πλευρών 10cm, επάνω σε λευκή τετράγωνη μεταλλική βάση. Στο κέντρο του ρόμβου με μαύρα γράμματα αναγράφεται ο αριθμός του μονοπατιού (Εικόνες 3-6, 26, Παράρτημα II).

2. Για τη σήμανση των εθνικών μονοπατιών μεγάλων διαδρομών χρησιμοποιείται ο κόκκινος ρόμβος και μαύρο πλαίσιο με διαστάσεις πλευρών 10cm, επάνω σε λευκή τετράγωνη βάση. Στο κέντρο του ρόμβου με λευκά γράμματα αναγράφεται ο αριθμός του μονοπατιού (Εικόνα 26, Παράρτημα II).

3. Για την αρίθμηση νέων εθνικών ορειβατικών μονοπατιών στην Ελλάδα υπεύθυνη υπηρεσία ορίζεται η Γεν. Δ/ση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών & Α.Π. του ΥΠΕΝ.

4. Για τη σήμανση τοπικών μονοπατιών που σχηματίζουν δίκτυο διαδρομών ακολουθούνται οι οδηγίες της παρ. Β4 του παρόντος άρθρου.

Β. Σήμανση μονοπατιών μικρών διαδρομών:

Για τη σήμανση των μονοπατιών μικρών διαδρομών δύναται να χρησιμοποιείται το τετράγωνο ή το παραλληλόγραμμο σχήμα πινακίδας, με διαστάσεις του τετραγώνου 10cm ή το πολύ 15cm ανά πλευρά, ενώ του παραλληλόγραμμου πλευρών 10 x 5cm. Τα χρώματα που χρησιμοποιούνται είναι κόκκινο, κίτρινο, πορτοκαλί, γαλάζιο και ανοιχτό πράσινο. Το λευκό χρώμα χρησιμοποιείται για το ποδηλατικά μονοπάτια με σύμβολο ένα ποδήλατο ή έναν τροχό και για τα μονοπάτια για ΑμεΑ, με το σύμβολο «Α». Τα σύμβολα και οι αριθμοί (όταν απαιτούνται) αναγράφονται στο κέντρο της πινακίδας με μαύρο χρώμα (βλ. Εικόνα 26, Παράρτημα II).

1. Στα υφιστάμενα σηματοδοτημένα μονοπάτια διατηρείται η σήμανση που έχει χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τις προηγούμενες οδηγίες του Υπουργείου.

2. Τα υφιστάμενα μονοπάτια που δεν φέρουν σηματοδότηση ή στα οποία η σηματοδότηση πρέπει να αντικατασταθεί λόγω φθοράς, θα πρέπει να σηματοδοτηθούν με βάση τα καθοριζόμενα στην παρούσα απόφαση, λαμβάνοντας υπόψη τις ήδη υπάρχουσες σηματοδοτήσεις ορειβατικών μονοπατιών της ευρύτερης περιοχής.

3. Σε περίπτωση που σε μια περιοχή δεν επαρκεί μόνο η χρήση χρωμάτων, δύναται στην πινακίδα να αναγράφεται και ο αριθμός του μονοπατιού.

4. Επιπρόσθετα, δύναται η χρήση – δημιουργία μικρού «λογότυπου σήματος», το οποίο χαρακτηρίζει τοπικό μονοπάτι ή δίκτυο μονοπατιών. Η οδηγία αυτή αφορά στην περίπτωση Α4 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 11

Χωροθέτηση και χάραξη ορειβατικών - πεζοπορικών μονοπατιών

1. Για τη διατήρηση, συντήρηση και αξιοποίηση παλιών ή υφιστάμενων μονοπατιών, καθώς και για τη χάραξη και κατασκευή νέων μονοπατιών πρέπει να αξιοποιούνται οι τοπικές γνώσεις και οι παραδοσιακές τεχνικές χωρίς όμως να αποκλείεται και η χρήση σύγχρονων τεχνικών και μέσων στην περίπτωση που αυτό απαιτείται για την ασφάλεια των περιπατητών. Απώτερος στόχος για την ύπαρξη των μονοπατιών πρέπει να είναι η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, η βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων και του περιβάλλοντος της κάθε περιοχής, η διαφύλαξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και η διασφάλιση της ασφαλούς χρήσης τους από όλους, συμπεριλαμβανομένων κατά περίπτωση και των ατόμων με αναπηρία. Οι προϋποθέσεις, οι κανόνες και οι κατασκευαστικές λεπτομέρειες για τη δημιουργία των μονοπατιών παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα III της παρούσης Υ.Α.

Σε κάθε περίπτωση προηγείται η αξιοποίηση των υπάρχοντων μονοπατιών, των διαπιστωμένων τάσεων του κοινού να πορεύεται στο χώρο (π.χ. παρακάμψεις) και αποφεύγονται οι πολλές χαράξεις.

2. Η συντήρηση και αξιοποίηση υφιστάμενου μονοπατιού ή/και η χωροθέτηση ενός νέου μονοπατιού πρέπει να εντάσσεται στον ευρύτερο σχεδιασμό διαχείρισης του χώρου (π.χ. Διαχειριστικό Σχέδιο Δάσους, Ειδική Μελέτη για το συνολικό δίκτυο δασόδρομων και μονοπατιών μιας ευρύτερης περιοχής, Σχέδιο Αντιπυρικής Προστασίας, Σχέδιο Διαχείρισης Προστατευόμενης Περιοχής) ή τουλάχιστον να λαμβάνει υπόψη στοιχεία από

τα παραπάνω, όπου υπάρχουν, και να μην είναι αποσπασματική, εντασόμενη στα πλαίσια του πολυλειτουργικού ρόλου των δασικών οικοσυστημάτων και της ολιστικής διαχείρισής τους.

3. Η επιλογή του χώρου και της διαδρομής πρέπει να γίνεται με γνώμονα τα δύο παρακάτω ισάξια στοιχεία:

α) Το είδος του μονοπατιού που πρόκειται να κατασκευαστεί, να αποσκοπεί στην επίτευξη -στον μέγιστο βαθμό- των σκοπών που εξυπηρετεί η κάθε διαδρομή. Προς τούτο λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες και επιθυμίες των επισκεπτών, οι δυνατότητες, τα πλεονεκτήματα και οι περιορισμοί του χώρου. Είναι σημαντικό να καθορίζεται εξ αρχής ο ειδικός στόχος της διαδρομής και να αφιερώνεται ο απαραίτητος χρόνος για τον σωστό σχεδιασμό της προς μεγιστοποίηση του δημοσίου συμφέροντος και οφέλους.

β) Περιβαλλοντικά κριτήρια, όπως:

- i) την ελάχιστη όχληση ή διατάραξη των ειδών άγριας πανίδας,
- ii) τις αλλαγές που θα επιφέρει στο έδαφος και στην οπτική εικόνα της περιοχής,
- iii) τη σύνθεση της βλάστησης και τις ιδιαίτερες ανάγκες των ειδών, καθώς και τις επιπτώσεις που μπορεί να επέλθουν σε αυτή και το φυσικό περιβάλλον γενικότερα,
- iv) την ύπαρξη επιστημονικού ενδιαφέροντος για διαδρομές εκπαιδευτικού σκοπού.

4. α) Για την κατασκευή ή συντήρηση ενός ορειβατικού – πεζοπορικού μονοπατιού χρησιμοποιείται το διάγραμμα ύλης μελετών (Παράρτημα Ι) στο σύνολο του. Όταν όμως τα προς κατασκευή ή συντήρηση ορειβατικά μονοπάτια αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου έργου διαμόρφωσης χώρων και υπαίθριας αναψυχής, λαμβάνεται υπόψη το ανωτέρω διάγραμμα ύλης και στη μελέτη ενσωματώνονται τα απαραίτητα κεφάλαια που αφορούν στα μονοπάτια χωρίς να γίνονται επαναλήψεις.

β) Στις περιπτώσεις **απλής συντήρησης** μονοπατιών, που αφορούν **αποκλειστικά και μόνο** σε εργασίες απομάκρυνσης της βλάστησης και φερτών υλικών με χειρωνακτικά μέσα, δεν απαιτείται μελέτη, αλλά μικρή έκθεση και έγγραφη γνωστοποίηση της αρμόδιας Δασικής Υπηρεσίας από τον εκάστοτε δικαιούχο συντήρησης (όπως ορίζεται στο Άρθρο 13, παρ.1) τουλάχιστον 5 εργάσιμων ημερών νωρίτερα. Σε κάθε περίπτωση, η αρμόδια Δασική Υπηρεσία δύναται να μην εγκρίνει τις παραπάνω εργασίες με σχετική αιτιολόγηση και ενημερώνοντας τον δικαιούχο συντήρησης εγκαίρως.

5. Ο μελετητής οφείλει να εντοπίζει τα επικίνδυνα ή ευαίσθητα σημεία που πρέπει να αποφύγει, να προσδιορίζει την αρχή και το τέλος του μονοπατιού, τα ενδιάμεσα σημεία με χώρους ανάπαυσης ή τα σημεία ενδιαφέροντος και να προτείνει την αντίστοιχη σήμανση και όσα προβλέπονται από το διάγραμμα ύλης του Παραρτήματος Ι της παρούσης Υ.Α.

Άρθρο 12

Πιστοποίηση ορειβατικών / πεζοπορικών μονοπατιών

Τα υφιστάμενα σηματοδοτημένα μονοπάτια του άρθρου 10, παρ. Β1, τα υφιστάμενα μονοπάτια που συντηρούνται και αξιοποιούνται μετά την υπογραφή της παρούσης με βάση τις νέες τεχνικές προδιαγραφές που περιγράφονται σε αυτήν, καθώς και τα νέα μονοπάτια που χαράσσονται και κατασκευάζονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές της παρούσης, θεωρούνται πιστοποιημένα και σημαίνονται με ετικέτα πιστοποίησης (βλ. άρθρο 9 της παρούσης).

Άρθρο 13

Δικαιούχοι κατασκευής και συντήρησης ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών

1. Δικαιούχοι για την κατασκευή ή/και συντήρηση μονοπατιών:

α) Τα ορειβατικά – πεζοπορικά μονοπάτια που διασχίζουν δάση, δασικές εκτάσεις και εκτάσεις των παρ. 5α και 5β του άρθρου 3 του Ν. 998/79 όπως ισχύει, αποτελούν δασοτεχνικά έργα του άρθρου 16 του Ν. 998/79 και δύναται να εκτελούνται από τη δασική υπηρεσία κατόπιν έγκρισης σχετικής μελέτης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του

Ν. 998/79 και των Π.Δ. 437/81 και 146/88. Η κατασκευή ή/και συντήρησή τους σε δάση, δασικές εκτάσεις και εκτάσεις των παρ. 5α και 5β του άρθρου 3 του ν. 998/79 όπως ισχύει, που ανήκουν κατά κυριότητα στο δημόσιο, δύναται να πραγματοποιείται και από τους δικαιούχους, όπως αυτοί ορίζονται στην επόμενη παρ. β.

β) Εκτός από τη δασική υπηρεσία, δικαιούχοι για την κατασκευή και συντήρηση ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών δύναται να είναι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' και β' βαθμού, οι φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών καθώς και τα σωματεία ορειβατών, πεζοπόρων και αναρριχητών, φιλοπεριβαλλοντικοί, κυνηγετικοί και ποδηλατικοί σύλλογοι ή / και σωματεία, η Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας - Αναρρίχησης (Ε.Ο.Ο.Α.), οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού (ΚΟΙΝ.ΣΕΠ.) και η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Τουρισμού μετά από έγκριση δασικής μελέτης που ακολουθεί το διάγραμμα ύλης του Παραρτήματος Ι της παρούσας.

Οι Ο.Τ.Α. εκτελούν το έργο της κατασκευής και συντήρησης των ορειβατικών μονοπατιών με προγραμματική σύμβαση κατά τα οριζόμενα στο αρθρ. 57 παρ. 13 του Ν. 2218/94 (ΦΕΚ Α 90) όπως ισχύει, ενώ οι υπόλοιποι φορείς κατόπιν αιτήματος τους προς την οικεία δασική αρχή και σχετικής έγκρισης επέμβασης μετά από έγκριση δασικής μελέτης που ακολουθεί το διάγραμμα ύλης του Παραρτήματος Ι της παρούσας σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 άρθρου 56 Ν. 998/1979 ως ισχύει.

Εξαιρέση αποτελούν τα έργα **απλής συντήρησης**, όπως περιγράφονται στο Άρθρο 11, παρ.4β της παρούσης.

2. Ευθύνη συντήρησης των ορειβατικών μονοπατιών:

Την ευθύνη για τη συντήρηση και την οροσήμανση των μονοπατιών έχουν, σύμφωνα με το άρθρο 56 παρ. 3 του Ν. 998/79 όπως ισχύει, τα σωματεία ορειβατών, πεζοπόρων, αναρριχητών, η Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας – Αναρρίχησης, οι Ο.Τ.Α και η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Τουρισμού σε συνεργασία με τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες, καθώς και οι ίδιες οι δασικές υπηρεσίες.

α) Η ευθύνη της συντήρησης και οροσήμανσης κάθε νέου ορειβατικού – πεζοπορικού μονοπατιού καθώς και η μέριμνα για την καλή και ασφαλή κατάσταση αυτού πρέπει να προβλέπεται και να καθορίζεται πριν την κατασκευή του στη σχετική μελέτη χάραξης και κατασκευής του (όδευσης).

β) Η συντήρηση και η οροσήμανση των υφιστάμενων ορειβατικών μονοπατιών δύναται να βαρύνει το δημόσιο ή άλλο ενδιαφερόμενο φορέα (ΟΤΑ, Φορέας Διαχείρισης Προστατευόμενης Περιοχής, Σωματείο, κλπ), ανατίθεται μετά από υποβολή σχετικού αιτήματος και έγκριση αυτού από την οικεία δασική υπηρεσία, της έκθεσης της Σ.Ε.Π.Ο.Δ και της αντίστοιχης εκτίμησης της οικονομικής δαπάνης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 16 της παρούσης.

γ) Ο εκάστοτε δικαιούχος συντήρησης και κατασκευής ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών υποχρεούται να συστήνει «Ταμείο Βιωσιμότητας» του δικτύου που εμπίπτει στην αρμοδιότητά του για το οποίο θα εκδίδεται σχετικό Α.Φ.Μ, στην αρμόδια Δ.Ο.Υ.

Άρθρο 14

Διαδικασίες ανάθεσης έργου

1. Η μελέτη χάραξης (όδευσης) των ορειβατικών μονοπατιών συντάσσεται είτε από τη Δασική Υπηρεσία, είτε ανατίθεται από τους δικαιούχους του άρθρου 13 της παρούσης σε ιδιωτικά γραφεία εκπόνησης δασικών μελετών της κατηγορίας 24 του άρθρου μόνο Π.Δ. 541/1978, κατόπιν σύμφωνης γνώμης της δασικής υπηρεσίας.

2. Η μελέτη χωροθέτησης, χάραξης και κατασκευής νέου ορειβατικού – πεζοπορικού μονοπατιού εγκρίνεται με απόφαση του Συντονιστή της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, με την έγκριση επέμβασης, σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν την μελέτη και κατασκευή των δημόσιων δασοτεχνικών έργων, ύστερα από θεώρηση αυτής από την οικεία δασική υπηρεσία, η οποία και ασκεί τον έλεγχο εφαρμογής και εκτέλεσης των

εργασιών. Πριν από την έγκριση προηγείται θετική γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, όπου αυτή απαιτείται, για λόγους προστασίας των αρχαιοτήτων ή κηρυγμένων μνημείων.

3. Για την κατασκευή νέων ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών δεν απαιτείται περιβαλλοντική αδειοδότηση. Επίσης δεν απαιτείται αντάλλαγμα χρήσης ή αναδάσωση ή δάσωση ίσης έκτασης σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 10 άρθρου 45 του Ν. 998/1979 ως ισχύει.

4. Σε περίπτωση επέμβασης στις ιδιωτικού χαρακτήρα εκτάσεις που προστατεύονται από τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου, απαιτείται και η έγγραφη συναίνεση του ιδιοκτήτη.

Άρθρο 15

Συμβουλευτική Επιτροπή Πεζοπορικών - Ορειβατικών Δραστηριοτήτων

1. Η Δ/ση Δασών κάθε Νομού υποχρεούται κάθε 2 έτη να συστήνει -μη αμοιβόμενη- Συμβουλευτική Επιτροπή Ορειβατικών Δραστηριοτήτων (Σ.Ε.Π.Ο.Δ.), που θα αποτελείται από: εκπρόσωπο την τοπικής δασικής υπηρεσίας, εκπρόσωπο του οικείου ΟΤΑ α' και β' βαθμού, εκπροσώπους ορειβατικών συλλόγων, σωματείων, εν δυνάμει δικαιούχους κατά το Άρθρο 13 και ενδεχομένως άλλων σχετικών φορέων της περιοχής (π.χ. εκπροσώπους ΑμεΑ).

2. Η ανωτέρω Συμβουλευτική Επιτροπή (Σ.Ε.Π.Ο.Δ.) θα είναι 5 μελής (με αναπληρωτές των μελών) και τα ειδικότερα ζητήματα που θα αφορούν στη σύνθεση και συγκρότησή της θα καθορίζονται με την απόφαση της προηγούμενης παραγράφου.

3. Έργο της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ορειβατικών Δραστηριοτήτων (Σ.Ε.Π.Ο.Δ.) είναι:

α) Η εξέταση των αναγκών συντήρησης για τα υφιστάμενα μονοπάτια. Αυτά τα στοιχεία δύναται να συλλέγονται κατόπιν αυτοψιών, επιβεβαιωμένων πληροφοριών χρηστών καθώς και προτάσεων ή αιτημάτων χρηστών των μονοπατιών ή υπηρεσιών που σχετίζονται με το περιβάλλον, τα οποία θα κατατίθενται στην αρμόδια Δ/ση Δασών του Νομού, προκειμένου να εξετάζονται από τη Σ.Ε.Π.Ο.Δ.

β) Η εξέταση προτάσεων για ένταξη νέων μονοπατιών στο δίκτυο.

γ) Η γνωμοδότηση επί των υποβληθέντων μελετών διάνοιξης ή συντήρησης μονοπατιών.

δ) Η προεκτίμηση της οικονομικής δαπάνης ανάλογα με τις εργασίες συντήρησης ή κατασκευής.

ε) Η προβολή των υφιστάμενων ορειβατικών μονοπατιών.

Η Σ.Ε.Π.Ο.Δ οφείλει να παρέχει την αρωγή της για τα θέματα αυτά προς την οικεία Δ/ση Δασών του Νομού.

4. Ο Δ/της Δασών του Νομού συγκαλεί καταρχήν τον Οκτώβριο κάθε έτους και επιπρόσθετα κάθε φορά που υποβάλλεται πρόταση / μελέτη από τη Σ.Ε.Π.Ο.Δ) τη Συμβουλευτική Επιτροπή Ορειβατικών Δραστηριοτήτων (Σ.Ε.Π.Ο.Δ) η οποία είναι υποχρεωμένη να καταρτίζει έκθεση για τις ανάγκες συντήρησης των ορειβατικών μονοπατιών στην περιοχή αρμοδιότητάς τους για το επόμενο έτος (ανάγκη συντήρηση των πινακίδων, κατασκευών, καθαρισμός της βλάστησης, των απορριμμάτων κ.λπ.), με βάση τα στοιχεία και τις πληροφορίες που υπάρχουν διαθέσιμα/-ες στην οικεία δασική υπηρεσία.

5. Η έκθεση της Σ.Ε.Π.Ο.Δ υποβάλλεται για έγκριση στη οικεία Δ/ση Δασών του Νομού. Η Δ/ση Δασών κοινοποιεί την έκθεση στους φορείς που έχουν αναλάβει την ευθύνη συντήρησης ορειβατικού – πεζοπορικού μονοπατιού οι οποίοι οφείλουν το επόμενο έτος, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και αφού το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες, να μεριμνούν για τις καθοριζόμενες εργασίες συντήρησης, σύμφωνα με την σχετική δέσμευση τους.

Η γνωμοδότηση της Σ.Ε.Π.Ο.Δ επί των υποβληθέντων μελετών διάνοιξης ή συντήρησης μονοπατιών πρέπει να δίνεται σε εύλογο χρονικό διάστημα από την υποβολή της μελέτης στην Δ/ση Δασών του Νομού και δεν μπορεί να ξεπερνά τον ένα μήνα, διαφορετικά η γνωμοδότησή της θα θεωρείται θετική.

Άρθρο 16 **Καταγραφή μονοπατιών**

1. Η καταγραφή των ορειβατικών μονοπατιών στο σύνολό τους γίνεται:

α) ψηφιακά σε χάρτη με κατάλληλο ψηφιακό υπόβαθρο π.χ. της Γ.Υ.Σ., με αρχεία μορφής gpx ή shp / shf / dwg / dxf ή άλλα ευρέως χρησιμοποιούμενα σε σχεδιαστικά ή/και ΓΣΠ προγράμματα σύμφωνα με το Παράρτημα Ι και

β) σε κατάλογο όπου θα διακρίνεται κατά περίπτωση η κατηγορία του μονοπατιού, το ίχνος του, ο αριθμός του, το είδος καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του.

2. Η καταγραφή των εθνικών και ευρωπαϊκών μονοπατιών γίνεται από την Ε.Ο.Ο.Α σε συνεργασία με τη Γεν. Δ/ση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Α.Π. του ΥΠΕΝ. Για την καταγραφή των υπολοίπων διαδρομών αρμόδιες είναι οι οικείες Δ/σεις Δασών των Νομών.

Σε περίπτωση που η Ε.Ο.Ο.Α ή οι οικείες Δ/σεις Δασών των Νομών δηλώσουν ότι δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν έγκαιρα στην καταγραφή των μονοπατιών τότε η εργασία αυτή μπορεί να ανατεθεί σε ιδιωτικά γραφεία εκπόνησης δασικών μελετών της κατηγορίας 24 του άρθρου μόνο Π.Δ. 541/1978.

Η καταγραφή των τελευταίων σε κατάλογο γίνεται με βάση τα παρακάτω:

Ίχνος μονοπατιού ή σημείο ενδιαφέροντος / Νομός / Είδος / Αριθμός

Πιο συγκεκριμένα:

α) **Ίχνος μονοπατιού και σημείο ενδιαφέροντος.** Για την αποτύπωση του ίχνους του μονοπατιού χρησιμοποιείται το γράμμα «T» (Track), ενώ για την αποτύπωση των σημείων ενδιαφέροντος ενός μονοπατιού, το γράμμα «W» (Waypoint).

β) **Νομός.** Το μονοπάτι χαρακτηρίζεται με τους πρώτους 3 λατινικούς χαρακτήρες του Νομού, στον οποίο βρίσκεται αυτό. Αν τα τρία γράμματα Νομού συμπίπτουν με άλλον Νομό, χρησιμοποιείται και το τέταρτο. Αν περνάει από περισσότερους νομούς, αναγράφονται τα γράμματα αυτού, από τον οποίο περνάει το μεγαλύτερο μέρος του μονοπατιού. Οι κωδικοί των Νομών περιέχονται στο Παράρτημα IV.

γ) **Είδος.** Το είδος των μονοπατιών μικρών διαδρομών συμβολίζεται στους καταλόγους καταχώρησης: για τα μονοπάτια αναψυχής με E, για τα εκπαιδευτικά – θεματικά μονοπάτια με L, για τα ποδηλατικά μονοπάτια με S, και για τα μονοπάτια κατάλληλα για ΑμεΑ με A.

δ) **Αριθμός.** Ο αριθμός του μονοπατιού επιλέγεται από την αρμόδια Δασική Υπηρεσία (Δ/ση Δασών Νομού)

Παραδείγματα:

Συμβολισμός στον κατάλογο
Εντέκατο ορειβατικό μονοπάτι στο Ν. Τρικάλων, εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος φέρει Κωδικό: T- TRIK 11 L
Πέμπτο ορειβατικό μονοπάτι του οποίου το μεγαλύτερο μέρος βρίσκεται στο Ν. Αρκαδίας, αλλά περνάει και από το Ν. Αργολίδος, μονοπάτι αναψυχής, φέρει Κωδικό: T- ARK 5 E
Πρώτο μονοπάτι για ΑμεΑ στο Ν. Αττικής, φέρει Κωδικό: T- ATT 1 A

Πηγή στο δεύτερο μονοπάτι αναψυχής στο Ν. Δράμας, φέρει κωδικό: W - DRA 2 E
Σημείο ανάπαυσης στο πρώτο ποδηλατικό μονοπάτι στο Ν. Πιερίας, φέρει κωδικό: W - PIE 1 B

3. Οι οδεύσεις όλων των σηματοδοτημένων ορειβατικών – πεζοπορικών μονοπατιών μικρών διαδρομών καταγράφονται σε χάρτη της περιοχής ευθύνης της Δ/σης Δασών του Νομού και καταχωρούνται σε συγκεκριμένο δικτυακό τόπο. Τα στοιχεία αυτά αποστέλλονται έπειτα δια των Γενικών Δ/σεων Δασών και Αγροτικών Υποθέσεων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων στην αρμόδια Γεν. Δ/ση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών του ΥΠΕΝ, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, προκειμένου να καταχωρηθούν αρμοδίως σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων – γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών (Εθνικό Μητρώο Μονοπατιών). Το Εθνικό Μητρώο Μονοπατιών θα αποτελέσει την κεντρική εθνική ηλεκτρονική βάση δεδομένων πιστοποιημένων μονοπατιών, καταχωρημένη στην κεντρική ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ, η οποία θα είναι ελεύθερα προσβάσιμη, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της υπ. απόφασης Φ.40.4/1/989 “Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης” (ΦΕΚ Β 1301/12-04-2012).

Άρθρο 17

Για την υλοποίηση προγραμμάτων προβολής και διαφήμισης των πεζοπορικών – ορειβατικών μονοπατιών, έχει εφαρμογή το Άρθρο 46 του Ν.4276/2014.

Άρθρο 18 Παραρτήματα

Προσαρτώνται και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της παρούσης απόφασης τα Παραρτήματα Ι – ΙV που ακολουθούν.

Άρθρο 19

Εντός τριών ετών από τη δημοσίευση της παρούσης πρέπει να έχει ολοκληρωθεί η καταγραφή όλων των μονοπατιών σε χάρτη της περιοχής αρμοδιότητας κάθε Δ/σης Δασών του Νομού, η κωδικοποίηση και καταχώρηση αυτών με τα χαρακτηριστικά τους σε κατάλογο και η αποστολή τους στη Γεν. Δ/ση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών & Αγροπεριβάλλοντος του ΥΠΕΝ, όπως προβλέπεται στο άρθρο 16 της παρούσης.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Από τις διατάξεις αυτής της απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

Ο ΑΝ. ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΦΑΜΕΛΛΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ**1. ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ**

- Γραφεία Συντονιστών Διοίκησης
- Γραφεία Γενικών Διευθυντών Δασών και Αγροτικών Υποθέσεων
- Δ/νσεις Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών
- Δ/νσεις Δασών Νομών
- Δασαρχεία

Έδρες τους**2. Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ)****(για την κοινοποίηση στους ΟΤΑ α' και β' βαθμού)**

Ακαδημίας 65 & Γενναδίου 8, 106 78, Αθήνα

3. Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (Έδρες τους)**4. Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας – Αναρρίχησης (Ε.Ο.Ο.Α.)**

Μηλιώνη 5, 106 73 Αθήνα

5. Κυνηγετική Συνομοσπονδία ΕλλάδαςΦωκίωνος 8 & Ερμού – Αθήνα**ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ ΓΙΑ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ****1. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού
- Γραφείο Γενικής Γραμματέως Περιβάλλοντος

2. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Γενικής Γραμματέως Τουρισμού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Τουριστικής Πολιτικής και Ανάπτυξης

Εσωτερική Διανομή

- στις Διευθύνσεις της Γενικής Δ/σης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Α.Π.